

Zaprezentowane wyniki badań nie tylko wskazują na konieczność modyfikacji praktyk kursowych, lecz także zarysowują kierunki działań pozwalające na zwiększenie ich przydatności w procesie kształcenia specjalistów z zakresu turystyki w Akademii Ekonomicznej w Krakowie.

Działania te jednakże przesunięte zostaną w czasie, ograniczone bowiem możliwości finansowe Uczelni spowodowały, że w bieżącym roku akademickim decyzją Rady Wydziału praktyki kursowe zostały zawieszono.

Mgr Monika Unrug
Instytut Planowania
i Ekonomiki Regionu
Akademia Ekonomiczna w Krakowie
ul. Rakowiecka 27
31-510 Kraków

Wpłynęło:
15 sierpnia 1992 r.

Jerzy Kuczyński

ZAJĘCIA TERENOWE JAKO SZCZEGÓLNA FORMA PRAKTYKI
STUDENTÓW EKONOMIKI TURYSTYKI

LES ACTIVITÉS SUR LE TERRAIN EN TANT QUE FORME PAR-
TICULIÈRE DE LA PRACTIQUE DES ÉTUDIANTS D'ECONOMIQUE
DU TOURISME

FIELD STUDY AS A PARTICULAR FORM OF PRACTICE FOR
STUDENTS OF TOURISM ECONOMICS

W przeciwieństwie do dyscyplin eksperymentalnych, w których nabytą wiedzę można konfrontować z rzeczywistością drogą doświadczeń, kształcenie ekonomistów napotyka na zauważalną lukę między warsztatem naukowym i procesami poznawczymi a rzeczywistością życia społeczno-gospodarczego.

Luka ta powodowana była nie tylko centralistycznym modelem gospodarczym, naginającym często teorie czy hipotezy do intencji Centrum gospodarczego. Jest ona w pewnym stopniu cechą immanentną charakteru nauk ekonomicznych, które odzwierciedlają – choć podobne i powtarzalne – ale przebiegające zawsze bardzo indywidualnie procesy uwarunkowane wielkością i różnorodnością czynników i zjawisk.

Nie sposób zatem nie doceniać wagi wysiłków w przełamywaniu izolacji wiedzy ekonomicznej, serwowanej studentom, od praktyki społeczno-gospo-

darczej. Służą temu przede wszystkim praktyki zawodowe, a także – w bardziej skoncentrowanym polu zainteresowań – praktyki dyplomowe¹.

Stopniowe, szybko postępujące transformowanie naszego systemu społeczno-ekonomicznego w kierunku gospodarki rynkowej dyscyplinuje mnożenie wzajemnych interakcji między uczelnią ekonomiczną, szczególnie jej dyscyplinami bezpośrednio związanymi z rynkiem, a praktyką gospodarczą. Znaleźć to musi wyraz w szukaniu nowych płaszczyzn edukacyjnych, daleko szerszych niż to miało miejsce w przeszłości. W ramach specjalności ekonomika turystyki jako dziedziny szczególnej nie tylko ze względu na heterogeniczność pola badawczego, ale także na dynamikę i zmienność potrzeb ujawniających się w czasie wolnym, przewidziano od początku jej istnienia w Akademii Ekonomicznej w Poznaniu zajęcia terenowe, stanowiące daleko idące rozszerzenie praktyk zawodowych.

1. CELE ZAJĘĆ TERENOWYCH

Zajęciom terenowym, organizowanym od 1972 r. do końca lat siedemdziesiątych raz w ciągu studiów (trzeci rok) w wymiarze jednego tygodnia, przyświecały dwa cele.

Cel poznawczy – wiązał się z założeniem dydaktycznym, polegającym na przybliżeniu studentom tej właśnie specjalności różnych regionów geograficznych, ich szczególnych wyróżników i atrybutów, nieobojętnych w organizowaniu recepcji turystów, oraz na bezpośrednim kontakcie studentów z przeróżnymi, zróżnicowanymi co do formy, standardu, typu, lokalizacji itp. elementami zagospodarowania turystycznego.

Cel organizatorski – związany z pobudzeniem studentów do pełnienia najważniejszych czynności organizatorskich, zilustrować można obowiązkiem pełnienia kolejno przez wszystkich uczestników zajęć terenowych funkcji pilota i przewodnika grupy z charakterystycznymi dla tych ról działaniami, jak: recepcja grupy w miejscu zakwaterowania, wybór trasy, określenie timingu na dany dzień, dobór zwiedzanych obiektów krajoznawczych, organizowanie wyżywienia, zagospodarowywanie wieczorów itp.

---

¹ Szerzej nt. praktyk zawodowych na specjalności ekonomika turystyki w artykule J. Kuczyńskiego pt. *Edukacyjna rola praktyk zawodowych w programie kształcenia studentów na specjalności ekonomika turystyki w uczelniach ekonomicznych*, „Studia i Materiały”, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Ekonomicznych, Warszawa, t. 57, Akademia Ekonomiczna, Poznań, 1988, s. 221–229.

Od początku lat osiemdziesiątych zajęcia terenowe są dwukrotnie zapisane w programie studiów na omawianej specjalności. Po raz pierwszy pod koniec II roku (na ogół maj lub czerwiec) – organizowane są one na terenie kraju, natomiast pod koniec III roku wybiegają poza granice Polski. W obu przypadkach trwają najczęściej 7 dni.

2. TRYB I FORMA ZAJĘĆ TERENOWYCH

2.1. ZAJĘCIA KRAJOWE

Zajęcia te obejmują na ogół jeden zasadniczy, docelowy region Polski, przy czym co roku jest on inny. Program merytoryczny penetracji regionu przygotowują studenci, aczkolwiek pewne dane wyjściowe o charakterze sugestii pochodzą od kierownictwa zajęć (kierownika specjalności i innych pracowników Zakładu Ekonomiki i Organizacji Turystyki). Ograniczają się one jednak tylko do terminu zajęć, obszaru kraju, środka transportu i warunków finansowych. Uczelnia nie dokonuje wcześniej rezerwacji noclegów ani zamówień posiłków. Pozostaje to w bezpośredniej gestii studentów pilotujących grupę w danym dniu.

Studenci rozliczani są ze swej pracy podczas zajęć, a także na podstawie opracowań sprawozdawczych realizowanych po zakończeniu zajęć. Przedstawiają w nich swą własną ocenę wszystkich usług turystycznych, z których grupa korzystała podczas podróży.

2.2. ZAJĘCIA ZAGRANICZNE

Zajęcia te mają na ogół charakter wycieczki, wykupionej od określonego biura turystycznego, z programem poszerzonym jednak o spotkania z kierownictwem zagranicznych agencji turystycznych czy obiektów noclegowych, zwiedzanie hoteli, innych obiektów turystycznych, zapoznanie się z systemami kierowania nimi itp. Dotychczas studenci odwiedzili: ZSRR, Czecho-Słowację, Węgry, Rumunię, Bułgarię oraz Niemcy Wschodnie.

W obu formach zajęć terenowych wykorzystuje się na ogół autokar, co lepiej służy integracji grupy i trafniej symuluje klasyczną wycieczkę turystyczną. Posługiwanie się od 10 lat autokarem uczelnianym prowadzi także do redukcji kosztów, które byłyby znacznie wyższe, gdyby korzystano z obcych usług przewozowych.

3. FINANSOWANIE

Włączenie zajęć terenowych do programu studiów, usankcjonowane skróceniem udziału studentów tej specjalności w zajęciach dydaktycznych danego semestru o 1 tydzień, zobligowało do zagwarantowania funduszy na pokrycie kosztów owego przedsięwzięcia. Pochodzą one ze środków na dydaktykę i negocjowane są każdorazowo na początku roku finansowego.

Zajęcia krajowe są finansowane przez Uczelnię w 100%, natomiast zajęcia zagraniczne w około 50%, przy czym w razie niemożności pokrycia pozostałych około 50% kosztów indywidualnie przez studentów ci najubożsi posiłkowani są zapomogami, bezzwrotnymi pożyczkami bądź przez Uczelnię, bądź organizacje studenckie, bądź wreszcie przez Studenckie Koło Naukowe, jeśli są jego aktywnymi członkami.

* * *

Szczególnym przypadkiem zajęć terenowych są organizowane na ogół późną jesienią (kiedy można wynegocjować z gestorami bazy turystycznej korzystniejsze stawki opłat) wyjazdy Studenckiego Koła Naukowego Ekonomiki Turystyki w różne rejony Polski (najczęściej nad morze lub w góry). Podczas tych podróży akcent spoczywa jednak nie na organizowaniu trasy, lecz na potraktowaniu spotkań z personelem zarządzającym obiektami i biurami turystycznymi jako źródła pozyskania materiału empirycznego do opracowań badawczych. Zajęcia terenowe SKN obejmują 20–30 studentów całej specjalności, choć w zasadniczej mierze studiujących na II i III roku; stanowią przeto cenne uzupełnienie programowych zajęć terenowych.

Reasumując, zajęcia terenowe znacznie różniące się zarówno w swej koncepcji, jak i w swym przebiegu, od innych form praktyk studenckich wyrabiają umiejętności organizowania, działania i obserwacji w niestacjonarnych, zmieniających się warunkach, dostarczając wielu okazji do bezpośredniego kontaktu z różnorodnymi czynnościami, nieoczekiwanymi sytuacjami i problemami pojawiającymi się w gospodarce turystycznej.

Dr Jerzy Kuczyński
Instytut Ekonomiki
Handlu Wewnętrznego i Usług
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
ul. Marchlewskiego 146–150
60–967 Poznań

Wpłynęło:
15 sierpnia 1992 r.